

Overijssel

31,86% MOOI

Totale landopperulakte
Opperulakte mooi

3414,8 km²
1092,4 km²

Overijssel is zeer gevarieerd en heeft landschappelijk veel te bieden. Zo vallen er zeer uiteenlopende landschappen te bewonderen. Helaas is de provincie al veel moois kwijtgeraakt en staat er veel op het spel. Van de veenmoerassen in het westen, die direct grenzen aan de hoge keileemgebieden van Paasloo en het Land van Vollenhoven, de rivier- en beekdalen van de Reest en de Vecht tot aan de oude hoge gronden van Twente en Salland. Men kan deze gebieden bewonderen, maar moet daarbij beseffen dat veel van de samenhang reeds is verdwenen.

Door uitvoering te geven aan de EHS worden de veenmoerassen met elkaar verbonden. Ook langs de Reest, Vecht en IJssel krijgt deze structuur gestalte. Het patroon van landgoederen, houtwallen en slagenlandschappen met singels is echter ernstig aangetast, verbrokkeld of zelfs verdwenen. Hierdoor zijn enorme hoeveelheden ecologische verbindingen op microschaal uit het landschap verdwenen.

Opvallend veel stedelijke uitbreiding in Twente vindt plaats in de meest gave landschapspatronen terwijl ontmantelde landschappen grenzend aan diezelfde steden juist ontzien worden bij stedelijke uitbreiding. Deze ruimtelijke keuze verbaast de makers van de Kaart.

Stedelijke uitbreidingen in een gaaf landschap (Twekkelo).

Twentestad slokt gave landschappen op (boven), en lijkt tamelijk te aarzelen om een zwaar gehavend landschap in te trekken (onder).

Op dezelfde wijze is de keuze Kampen en IJsselmonde juist groots te laten uitbreiden terwijl zij in de mooie maar ook kwetsbare IJsseldelta liggen, landschappelijk niet zonder gevolgen gebleven. Het zicht op Kampen was tot de jaren tachtig van de vorige eeuw nog mooi maar nu is de 'skyline' door alle uitbreidingen overwegend dominant en storend aanwezig tot in de wijde omtrek. Net als bij de stadsrand van Zwolle wordt het voorstellingsvermogen van de bezoeker van

dit Nationaal Landschap wel heel erg op de proef gesteld. Ondertussen is hier een sluipend proces van dempen van sloten aan de orde van de dag. Boeren proberen door opschaling van hun landerijen het hoofd boven water te houden. Bij de gemeentelijke en provinciale bestuurders is rood voor groen niet opgekomen als optie bij alle bouwlust in dit gebied. Geld waarmee boeren hun landschap kunnen beheren en behouden wordt net als overal elders in Nederland node gemist.

De ortolaan, verknocht aan extensieve graanakkertjes, houtwallen en struwelen, kwam op het laatst alleen nog voor in Limburg en Overijssel. Inmiddels is deze broedvogel hier ter lande uitgestorven.

Particuliere eigenaren van landgoederen langs de Vecht, de IJssel, in Salland en Twente doen hun best juist de verfijning in het landschap te behouden. Een moeizame opgave met (ver)pachters en ingewikkelde financiële en steeds wisselende regelingen. Desondanks zie je de van overheidswege gesubsidieerde terreineigenaren veel inzet tonen voor het behoud van wallen, hagen, singels en knotbomen. Deze stoffering van het agrarische landschap is van onschatbare waarde voor tal van dieren zoals boomkijkers, ortolanen en steenuilen.

Anders denken over de inrichting van Overijssel is in Twente al begonnen in de discussie rond de Luchthaven Twente, maar dit denken zou structureel een andere kant op moeten wil het landschap niet stukje bij beetje verder aftakelen. Nationale Landschappen hebben meer nog dan Nationale Parken geld nodig. Geld om te voorkomen wat overal elders al gebeurt, namelijk de nivellering van het landschap onder invloed van schaalvergroting, intensivering en andere moderniteiten. In feite worden de gebruikers en eigenaren gestimuleerd net dat na te laten wat eigenlijk het meest logisch is: meegaan met de tijd. Zelfs als de overheid deze Nationale Landschappen denkt te kunnen behouden door juist ontwikkelingen toe te staan, dan nog kost dat veel geld. Hoe anders overtuig je de boeren dat hun nieuwe grote stallen streekeigen kenmerken moeten dragen als die boeren dat zelf zouden moeten betalen? Hoe zorg je ervoor dat nieuwe dorpsuitbreidingen niet het zicht op de oude dorpskern teniet doen maar juist versterken? Hoe zorg je ervoor dat het landschap ondanks schaalvergroting toch zijn typische karaktereigenschappen behoudt?

Gedempte sloot.

Geld is er volstrekt onvoldoende zoals de Raad voor het Landelijk Gebied nauwkeurig heeft voorgerekend. Overijssel heeft als enige provincie structureel aan landschappen gelabelde heldere budgetten op zijn begroting staan en veel Overijsselse hebben gemeentes gelden gereserveerd. Of al die bedragen in de bezuinigingsstorm die nu opsteekt, stand zullen houden is echter nog de vraag. Zelfs als die budgetten overeind blijven is de ambitie volgens de recent vastgestelde structuurvisie om voor 2020 slechts de helft van bestaande elementen onder langjarig beheer te brengen. Ofwel; wat nog rest is slechts een klein deel van wat was, en van dat kleine deel zal een nog kleiner deel overblijven.

Ook in Overijssel wordt dan vanzelf duidelijk dat wanneer er zo weinig van het landschap rest er smaak noch kraak aan is.

In Staphorst begint de victorie, zo lijkt het. Daar was het middeleeuwse slagenlandschap ooit aanleiding met ruilverkaveling te beginnen. Als Belvedere-gebied werd het door een recente landinrichting nog verder teniet gedaan. Onder leiding van de gemeente zelf is nu begonnen met de reconstructie van een museaal stuk Staphorster landschap. Daarnaast is gewerkt aan een regionaal (financieel) arrangement voor de instelling van een landschapsfonds dat duurzaam beheer van ook het moderne slagenlandschap mogelijk maakt. Het fonds wordt gevuld met gelden van gemeente, provincie en energiebedrijf TenneT.

Overlap met rijksprioritaire gebieden

De EHS in deze provincie lijkt vrijwel geheel te overlappen met de Kaart. Wel ontbreken nog enkele noodzakelijke verbindingen om aaneengeslotenheid van natuurgebieden te garanderen. De Nationale Landschappen daarentegen bevatten veel gebieden die niet de kwaliteit hebben die je mag

verwachten. Dit is met name het geval in Twente. Deze gebieden zijn dus niet opgenomen in de Kaart. Ook bij de Belvedergebieden stellen de makers van de Kaart vast dat ruim de helft van het oppervlak een lage tot zeer lage kwaliteit heeft. Het huidige landschapsbudget van de gemeenten en de provincie is ontoereikend om deze gebieden weer glans te geven.

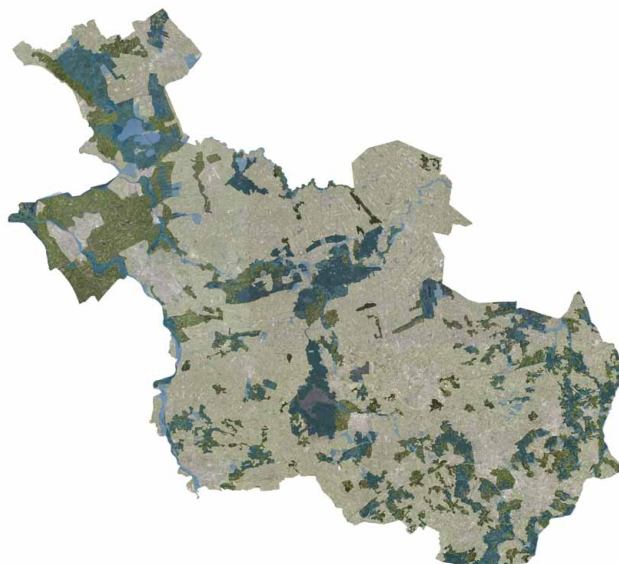
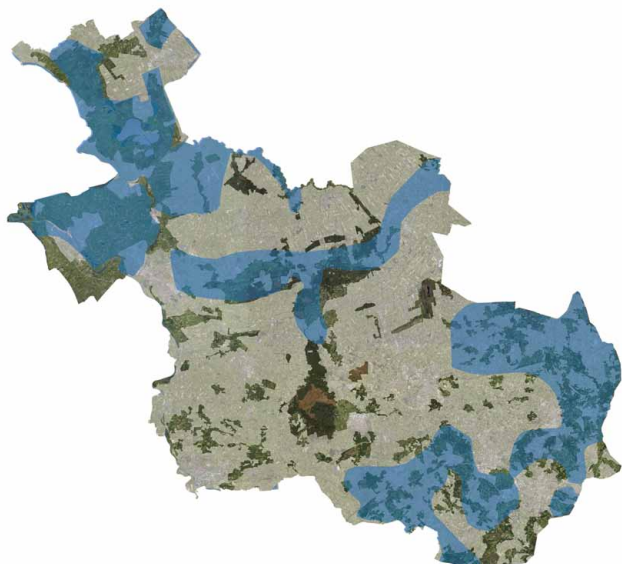

Staphorst...

...reconstructie van een museaal stuk landschap.

Overlap met
rijksprioritaire
gebieden

Belvedere en Unesco ▲ ▲ *Ecologische Hoofdstructuur*
Nationaal Landschap ▼ ▼ *Nationaal Park*

